TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS
2004 m. lapkričio 11 d.*

Byloje C-467/02

dėl *Verwaltungsgericht Stuttgart* (Vokietija) 2002 m. gruodžio 19 d. nutartimi pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo, kurį Teisingumo Teismas gavo 2002 m. gruodžio 27 d., priimti prejudicinį sprendimą byloje

Inan Cetinkaya

prieš

Land Baden-Württemberg

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric ir J. N. Cunha Rodrigues (pranešėjas),

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas P. Léger,
posėdžio sekretorė M. Múgica Arzamendi, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. kovo 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— I. Cetinkaya, atstovaujamo *Rechtsanwalt* C. Trurnit,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos W.-D. Plessing ir A. Tiemann,

— Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir A. C. Branco,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir H. Kreppel,

susipažinęs su 2004 m. birželio 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą paduodamas dėl Asociacijos tarybos 1980 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros 6, 7 ir 14 straipsnių

išaiškinimo (toliau – Sprendimas Nr. 1/80). Asociacijos taryba buvo įsteigta Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos steigimo susitarimu, kurią 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje pasirašė Turkijos Respublika bei Europos ekonominės bendrijos valstybės narės ir Bendrija, ir kuri pastarosios vardu buvo sudaryta, aprobuota bei patvirtinta 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 1964, 217, p. 3685, toliau – Asociacijos susitarimas).

2 Šis prašymas paduotas nagrinėjant Turkijos piliečio I. Cetinkaya ieškinį *Land Baden-Württemberg* dėl išsiuntimo iš Vokietijos teritorijos procedūros.

Teisinis pagrindas

Sprendimas Nr. 1/80

3 Pagal Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„1. Išskyrus 7 straipsnyje, susijusiame su darbuotojo šeimos narių teise laisvai įsidarbinti, numatytus atvejus, Turkijos darbuotojas, teisėtai dirbantis valstybėje narėje, turi teisę:

— teisėtai išdirbęs vienerius metus, prašyti šioje valstybėje narėje atnaujinti jo leidimą dirbti pas tą patį darbdavį, jei pastarasis turi laisvą darbo vietą,

— teisėtai išdirbęs trejus metus ir, išskyrus atvejus, kai Bendrijos valstybių narių darbuotojams yra teikiama pirmenybė, šioje valstybėje narėje priimti kitą jo pasirinkto darbdavio pasiūlymą įsidarbinti, pateiktą įprastomis sąlygomis ir įregistruotą šios valstybės narės įdarbinimo įstaigose,

— teisėtai išdirbęs ketverius metus, laisvai dirbti šioje valstybėje narėje bet kurį pasirinktą apmokamą samdomą darbą.

2. Metinės atostogos, nebuvimas darbe dėl motinystės, dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba dėl trumpalaikės ligos įskaitomi į legalaus darbo laikotarpį. Kompetentingų valdžios institucijų tinkamai nustatytas priverstinio nedarbo laikotarpis ir nebuvimas darbe dėl ilgalaikės ligos, kurie nėra įskaitomi į legalaus darbo laikotarpį, nepažeidžia teisių, įgytų remiantis ankstesnio darbo laikotarpiu."

4 Pagal Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnį:

„Teisėtai dirbančio Turkijos darbuotojo šeimos nariai, kuriems buvo suteikta teisė atvykti pas jį, turi teisę:

— išskyrus atvejus, kai pirmenybė teikiama Bendrijos valstybių narių darbuotojams, priimti bet kokį pasiūlymą įsidarbinti, jeigu jie bent trejus metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje,

— laisvai dirbti bet kokį pasirinktą apmokamą samdomą darbą, jeigu jie bent penkerius metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje.

Turkijos darbuotojų vaikai, įgiję profesinį išsilavinimą priimančiojoje valstybėje, gali, neatsižvelgiant į jų gyvenimo šioje valstybėje narėje trukmę, priimti bet kokį pasiūlymą įsidarbinti minėtoje valstybėje narėje, jei vienas iš jų tėvų bent trejus metus teisėtai dirbo atitinkamoje valstybėje narėje."

5 Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalis nustato:

„Šio skyriaus nuostatos taikomos atsižvelgiant į apribojimus, pateisinamus viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos apsaugos sumetimais."

Nacionalinės teisės aktai

6 *Ausländergesetz* (įstatymas dėl užsieniečių, toliau – *AuslG*) nustato:

„1. Užsienietis išsiunčiamas, jeigu:

1) jis buvo nuteistas už vieną ar daugiau tyčinių nusikaltimų ir jam buvo paskirta ne mažiau kaip trejų metų laisvės atėmimo bausmė arba speciali bausmė nepilnamečiui,

ir dėl to buvo priimtas galutinis sprendimas; arba per penkerių metų laikotarpį jis buvo nuteistas už tyčinius nusikaltimus ir jam buvo paskirtos kelios šių rūšių bausmės, kurių bendras laikas ne trumpesnis kaip treji metai, ir dėl to buvo priimtas galutinis sprendimas; arba nuteisus jį pastarąjį kartą buvo paskirtas prevencinis sulaikymas, ir dėl to buvo priimtas galutinis sprendimas;

2) jis buvo nuteistas už tyčinį nusikaltimą pagal įstatymą dėl narkotikų už viešosios tvarkos pažeidimus, padarytus Baudžiamojo kodekso 125a straipsnio antrame sakinyje nustatytomis sąlygomis, arba už viešosios tvarkos pažeidimus, nurodytus Baudžiamojo kodekso 125 straipsnyje, padarytus viešojo susirinkimo arba draudžiamų manifestacijų metu, ir jam buvo paskirta ne mažiau kaip dvejų metų speciali bausmė nepilnamečiui arba laisvės atėmimo bausmė, neatidedant bausmės vykdymo bei paskiriant nuteistajam įsipareigojimus, ir dėl to priimtas galutinis sprendimas.

2. Užsienietis paprastai išsiunčiamas, jeigu:

1) jis buvo nuteistas už vieną ar daugiau tyčinių nusikaltimų ir jam buvo paskirta ne mažiau kaip dvejų metų speciali bausmė nepilnamečiui arba laisvės atėmimo bausmė, ir dėl to buvo priimtas galutinis sprendimas, bausmės vykdymo neatidedant bei paskiriant nuteistajam įsipareigojimus;

2) pažeisdamas įstatymo dėl narkotikų nuostatas, jis augina, gamina, importuoja, perveža tranzitu arba eksportuoja, parduoda, perleidžia kitam asmeniui, arba bet kokiu būdu pateikia į apyvartą narkotikus, prekiauja jais, kursto įvykdyti bent vieną iš nurodytų veiksmų, arba yra tokių veiksmų bendrininkas."

7 *AuslG* 48 straipsnio 1 dalis skelbia:

„1. Užsienietis, kuriam:

1) suteikta teisė apsigyventi;

2) suteiktas neterminuotas leidimas gyventi ir kuris gimė šalies teritorijoje arba kuris atvyko į ją būdamas nepilnamečiu;

3) suteiktas neterminuotas leidimas gyventi ir kuris gyvena santuokoje arba nesusituokus su užsieniečiu, nurodytu 1 ir 2 punktuose,

<...>

gali būti išsiųstas tik esant rimtoms priežastims, susijusioms su saugumu ir viešąja tvarka. Šios priežastys paprastai egzistuoja 47 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais."

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

8 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad I. Cetinkaya, ieškovas pagrindinėje byloje, gimė 1979 m. sausio 24 d. Vokietijoje ir visada gyveno šioje valstybėje narėje. Nuo 1995 m. kovo 9 d. jam buvo suteiktas neterminuotas leidimas gyventi šioje valstybėje narėje.

9 1995 m. liepos mėn. I. Cetinkaya gavo vidurinio išsilavinimo diplomą. Praėjus dvejiems mėnesiams jis pradėjo mokytis dailidės amato, tačiau kitų metų vasarį šiuos mokymus nutraukė. Vėliau jis trumpalaikiai dirbo pas skirtingus darbdavius. 1996 m. vasarą kelias savaites dirbo padavėju restorane. Tų pačių metų rudenį, siekdamas įsidarbinti mažmeninėje prekyboje, jis vėl pradėjo mokytis, tačiau netrukus šias studijas nutraukė. 1996 m. lapkričio mėn.–1997 m. sausio mėn. jis dirbo restorane, paskui iki 1998 m. rugsėjo – vienoje įmonėje, dar vėliau 1998 m. rugpjūčio–rugsėjo mėn. kitoje. Po nedarbo laikotarpio, kuris truko iki 1999 m. liepos mėn., I. Cetinkaya mėnesį dirbo pagalbiniu darbuotoju. Nuo 1999 m. rugpjūčio 1 d. įsidarbino transporto įmonėje, tačiau netrukus iš šio darbo išėjo. Galiausiai jis įsidarbino mašinų operatoriumi, tačiau 1999 m. gruodžio mėn. ir iš šio darbo išėjo.

10 Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, be kita ko, patikslinama, kad I Cetinkaya tėvai ir penkios vyresniosios seserys, trys iš kurių įgijo Vokietijos pilietybę, taip pat gyvena Vokietijoje, o jo tėvas joje dirbo iki pensijinio amžiaus. I. Cetinkaya tėvai ir dvi seserys, kurios išsaugojo Turkijos pilietybę, pateikė prašymą Vokietijos pilietybei natūralizacijos būdu gauti.

11 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat matyti, kad 1996 m. rugpjūčio 1 d. I. Cetinkaya buvo nuteistas Vokietijoje už vagystę, plėšimą, padarytus grupės asmenų, ir pasikėsinimą apiplėšti penkiais atvejais ir jam buvo paskirta aštuoniasdešimt valandų viešųjų darbų sankcija; 1997 m. balandžio 15 d., atsižvelgiant į ankstesnį teistumą, jis buvo nuteistas dviem savaitėms laisvės atėmimo bausme nepilnamečiui; 1998 m. kovo 24 d. už užpuolimą ir sužalojimus, padarytus grupės asmenų, – šešerių mėnesių laisvės atėmimo bausme nepilnamečiui, bausmės vykdymą atidedant; 1999 m. spalio 26 d. už neteisėtą prekybą narkotikais stambiu mastu – dvejų metų laisvės atėmimo bausme nepilnamečiui, atsižvelgiant į ankstesnį teistumą, ir 2000 m. rugsėjo 26 d. už neteisėtą narkotikų įgijimą bei nelegalią prekybą narkotikais šimtas dvejais atvejais, neteisėtą didelio

narkotikų kiekio laikymą ir nelegalią prekybą jais dvejais atvejais bei neteisėtą didelio kiekio narkotikų importą ir nelegalią prekybą jais – trejų metų laisvės atėmimo bausme nepilnamečiui, atsižvelgiant į dvejus ankstesnius teistumus.

12 I. Cetinkaya buvo sulaikytas 2000 m. sausio 7 d. ir įkalintas nepilnamečių įkalinimo įstaigoje. 2001 m. sausio 22 d. jis buvo išlaisvintas gydytis nuo narkomanijos. Iš pradžių nutraukęs du nesėkmingus gydymus, nuo 2001 m. rugsėjo 10 d. iki 2002 m. vasaros I. Cetinkaya iš naujo gydėsi ir sėkmingai baigė gydymą detoksikacijos centre. 2002 m. rugpjūčio 20 d. teismo sprendimu pagal *Betäubungsmittelgesetz* (įstatymas dėl narkotikų, toliau – *BtMG*) jam bausmės vykdymas atidėtas, o tai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, reiškia, kad taip pat buvo atsižvelgta į visuomenės saugumo interesą.

13 Nuo 2002 m. rugpjūčio mėn. I. Cetinkaya vėl pradėjo vidurinį mokymą ir du kartus per savaitę budi detoksikacijos centre.

14 2000 m. lapkričio 3 d. *Regierungspräsidium Stuttgart* (kompetentinga administracinė institucija) pranešė I. Cetinkaya apie jo neatidėliotiną įpareigojimą išvykti iš Vokietijos ir pagrasino nedelsiant deportuoti į Turkiją. Šios institucijos nuomone, I. Cetinkaya buvo būtina išsiųsti dėl rimtų priežasčių, susijusių su visuomenės saugumu ir viešąja tvarka, pagal *AuslG* 48 straipsnio 1 dalies trečią sakinį, siejant jį su 47 straipsnio 1 dalies 1 punktu, kurios pateisina jo išsiuntimo teisėtumo prezumpciją. Taigi išsiųsti buvo būtina dėl konkrečių ir bendrų prevencinių priežasčių, ir tai neprieštaravo Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsniui, nes dėl įkalinimo bei privalomojo gydymosi nuo narkomanijos I. Cetinkaya nebebuvo darbo rinkoje. Net jeigu jis pagal Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnį galėtų remtis teise apsigyventi, bet kuriuo atveju, yra patenkintos to paties sprendimo 14 straipsnio sąlygos.

15 2000 m. gruodžio 8 d. I. Cetinkaya pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

16 2002 m. rugsėjo 3 d. *Regierungspräsidium Stuttgart* pakeitė minėtą sprendimą nustatydamas I. Cetinkaya savanoriško išvykimo iš Vokietijos terminą iki 2002 m. spalio 4 dienos. Motyvuodamas savo sprendimą, *Regierungspräsidium* teigia, kad 2001 m. sausio 22 d. I. Cetinkaya buvo išlaisvintas gydytis nuo narkomanijos; tik dėl šios priežasties turi būti nustatytas terminas savanoriškai išvykti iš šalies teritorijos.

17 2002 m. rugsėjo 6 d. I. Cetinkaya pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo *Verwaltungsgericht Stuttgart*, kuris, sujungus abi nagrinėjamas procedūras, nusprendė atidėti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar teisėtai dirbančio Turkijos darbuotojo Vokietijoje gimusio vaiko atžvilgiu taikoma Sprendimo Nr. 1/80 <...> 7 straipsnio pirmoji pastraipa, jei nuo jo gimimo ir bet kuriuo atveju iki jo pilnametystės (iš pradžių) jam buvo leista apsigyventi tik dėl priežasčių, susijusių su šeimos susijungimu arba, nesant pareigos turėti leidimą, jo teisė gyventi (šioje valstybėje) nebuvo atimta dėl šių priežasčių?

2. Ar šeimos nario teisė įsidarbinti ir teisės apsigyventi termino pratęsimas pagal Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos antrą įtrauką gali būti ribojami tik pagal Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnį?

3. Ar dėl trejų metų laisvės atėmimo bausmės nepilnamečiui paskyrimo jis gali būti galutinai pašalintas iš darbo rinkos ir dėl to prarasti 7 straipsnio pirmosios pastraipos antroje įtraukoje nustatytas teises, net jei egzistuoja reali galimybė, kad suinteresuotasis asmuo bus atleistas nuo dalies teismo paskirtos bausmės atlikimo, bet, kita vertus, po lygtinio atleidimo jis turi visų pirma gydytis nuo narkomanijos ir kad šiuo laikotarpiu suinteresuotasis asmuo negalės įsidarbinti?

4. Ar kai dėl laisvės atėmimo bausmės (kai jos vykdymas nėra atidėtas) prarandamas darbas, arba kai nedarbo atveju nėra galimybės įsidarbinti, tokia situacija *ipso facto* gali būti prilyginama savanoriškam nedarbo laikotarpiui pagal Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, kuris neprieštarauja teisių, įgytų pagal Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio pirmąją pastraipą, praradimui?

5. Ar toks sprendimas taip pat taikomas tuo atveju, kai per adekvatų ir numatomą laikotarpį galima tikėtis išlaisvinimo, bet po kurio, visų pirma, bus privaloma gydytis nuo narkomanijos, ir vėl įsidarbinti bus įmanoma tik įgijus aukštesnės kvalifikacijos diplomą?

6. Ar pagal Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnį vykstant teismo procesui reikia atsižvelgti į po paskutinio valdžios institucijų priimto sprendimo pasikeitusią suinteresuotojo asmens arba suinteresuotųjų asmenų padėtį, kuri nebeleidžia taikyti Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnyje numatytų apribojimų?"

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

18 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa taikoma Turkijos darbuotojo, teisėtai dirbančio priimančiojoje valstybėje narėje, vaiko atžvilgiu, net kai šis vaikas gimė ir visada gyveno šioje valstybėje narėje.

19 Iš tikrųjų teismas nori sužinoti, ar aplinkybė, kad I. Cetinkaya gimė ir visada gyveno priimančiojoje valstybėje narėje ir jam niekada nebuvo leista atvykti pas minėtą darbuotoją remiantis šia nuostata, daro įtaką jos taikymui.

20 Kaip buvo teigiama visose Teisingumo Teismui pateiktose pastabose, į šį paskutinį klausimą reikia atsakyti neigiamai.

21 Dėl tos aplinkybės, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa aiškiai numato tik prielaidą, kad Turkijos darbuotojo šeimos nariams „leidžiama susijungti", negalima daryti išvados, kad šio sprendimo autoriai norėjo neleisti šeimos nariui, gimusiam priimančiosios valstybės narės teritorijoje ir dėl to neturėjusiam prašyti leidimo atvykti pas Turkijos darbuotoją į priimančiąją valstybę narę remiantis šeimos susijungimo teise, naudotis joje nurodytomis teisėmis.

22 Sąlyga, pagal kurią šeimos nariams turi būti leista atvykti pas Turkijos darbuotoją, paaiškinama tuo, kad nuostatos, susijusios su Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos Respublikos asociacija (toliau – EEB–Turkijos asociacija), neatima iš valstybių narių teisės reglamentuoti Turkijos piliečių atvykimą į jų šalies teritoriją, kaip ir sąlygų, susijusių su jų pirma profesine veikla; ir todėl pirmąjį leidimą įvažiuoti į šalį užsieniečiui valstybė narė iš esmės išimtinai reglamentuoja savo nacionaline teise (žr. 2004 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Ayaz*, C-275/02, dar nepaskelbto Rinkinyje, 35 punktą).

23 Tiek, kiek šia sąlyga siekiama Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos netaikyti Turkijos darbuotojo šeimos nariams, kurie atvyko į priimančiosios valstybės narės teritoriją ir joje gyvena pažeisdami šios valstybės narės teisės aktus, ji negalėtų būti teisiškai taikoma tam šeimos nariui, kuris, kaip ir šioje pagrindinėje byloje, gimė ir visada gyveno minėtoje valstybėje narėje ir kuriam nereikėjo gauti leidimo atvykti pas minėtą darbuotoją.

24 Tačiau nėra jokio pagrindo manyti, kad Sprendimo Nr. 1/80 straipsnio autoriai, remdamiesi Turkijos darbuotojo vaikų gimimo vieta, norėjo padaryti skirtumą tam, kad iš gimusių priimančiojoje valstybėje narėje, skirtingai nei iš šeimos narių, kuriems buvo leista atvykti pas minėtą darbuotoją, būtų atimta teisė įsidarbinti ir teisė apsigyventi, išplaukiančios iš šio sprendimo 7 straipsnio nuostatų.

25 Šis aiškinimas yra vienintelis, kuris užtikrina nustatytos tvarkos nuoseklumą ir leidžia visiškai įgyvendinti tikslą, kurio siekiama minėto sprendimo 7 straipsnio pirmąja pastraipa, t. y. sudaryti palankias sąlygas priimančiojoje valstybėje narėje šeimai susijungti, leidžiant iš pradžių šeimos nariams būti su darbuotoju migrantu ir po tam tikro laiko sustiprinant jų padėtį bei suteikiant teisę įsidarbinti šioje

valstybėje narėje (žr. 1997 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Kadiman*, C-351/95, Rink. p. I-2133, 34–36 punktus ir minėto sprendimo *Ayaz* 41 punktą).

26 Todėl Turkijos darbuotojo vaikas, kuriam taikoma Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa, gali remtis šia nuostata, net jeigu jis gimė ir visada gyveno priimančiojoje valstybėje narėje.

27 Vis dėlto Vokietijos vyriausybė abejoja, ar I. Cetinkaya tenkina kitą minėto 7 straipsnio pirmosios pastraipos taikymo sąlygą, t. y. abejoja jo tėvo, kaip „teisėtai dirbančio" darbuotojo, statusu. Šios vyriausybės nuomone, Turkijos darbuotojas, dėl kurio atsiranda teisės, turi tenkinti Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmojoje pastraipoje išvardytas sąlygas gyvenimo metu, kuomet šeimos narys, kuris negali pasinaudoti teise į profesinį mokymą, remiasi šios nuostatos suteikiamomis teisėmis. Taigi iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra aišku, ar I. Cetinkaya tėvas darbuotojo statuso neteko prieš, ar po sprendimo išsiųsti priėmimo, nei ar suinteresuotojo asmens motina užsiėmė profesine veikla.

28 Šie argumentai atmestini.

29 Iš Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos negalima daryti išvados, kad šeimos nariai, kurių atžvilgiu taikomas šis sprendimas, praranda teises, kurias ši nuostata jiems suteikia, vien dėl to, jog atitinkamu laikotarpiu minėtas darbuotojas nebepriklauso teisėtai priimančiosios valstybės darbo rinkai.

30 Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, valstybės narės nebeturi teisės nustatyti Turkijos darbuotojo šeimos nariui gyvenimo sąlygų po trejų metų gyvenimo laikotarpio, numatyto Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos pirmoje įtraukoje, kai suinteresuotasis asmuo iš esmės turi faktiškai gyventi su šiuo darbuotoju; taip ypač turėtų būti Turkijos migranto, tenkinančio Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos antroje įtraukoje nustatytas sąlygas, atveju (žr. 2000 m. kovo 16 d. Sprendimo *Ergat*, C-329/97, Rink. p. I-1487, 37–39 punktus).

31 Dėl šeimos narių, kuriems taikoma Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa, ir kurie, kaip M. Cetinkaya, po penkerių metų teisėto gyvenimo su darbuotoju turi teisę laisvai įsidarbinti priimančiojoje valstybėje narėje pagal šio straipsnio antrą įtrauką, ne tik šio nuostatos tiesioginis veikimas, dėl kurio suinteresuotasis asmuo įgyja asmeninę teisę įsidarbinti tiesiogiai pagal Sprendimo Nr. 1/80 straipsnį, bet ir šios teisės veiksmingumas būtinai apima susijusią teisę apsigyventi, taip pat pagrįstą Bendrijos teise ir nepriklausomą nuo to, ar tebeegzistuoja šių teisių įgijimo sąlygos (žr. minėto sprendimo *Ergat* 40 punktą).

32 Tokiomis sąlygomis šeimos narys gali naudotis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąja pastraipa suteiktomis teisėmis pasibaigus atitinkamai trejų metų ir penkerių metų bendro gyvenimo su Turkijos darbuotoju, teisėtai dirbančiu priimančiojoje valstybėje narėje, gyvenimo laikotarpiams, net jeigu po šių laikotarpių minėtas darbuotojas dėl to, kad pasinaudojo savo teisėmis išeiti į pensiją, daugiau nebepriklauso tos valstybės narės darbo rinkai.

33 Taigi ta aplinkybė, kad, kaip šioje byloje nagrinėjamu atveju, Turkijos darbuotojas, kurio šeimos narys, faktiškai su šiuo darbuotoju gyvenęs bendrai visą penkerių metų laikotarpį, numatytą Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos antroje įtraukoje, reikalauja teisių, numatytų Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmojoje

pastraipoje, daugiau nebepriklauso priimančiosios valstybės narės teisėtai darbo rinkai, iš suinteresuotojo asmens šių teisių neatima.

34 Šiomis sąlygomis į pirmą klausimą reikia atsakyti, kad Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa taikoma pilnamečiui, teisėtai dirbančio arba dirbusio priimančiojoje valstybėje narėje Turkijos darbuotojo vaikui, net jei šis vaikas gimė ir visada gyveno šioje valstybėje.

Dėl antrojo klausimo

35 Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą yra aišku, kad šiuo klausimu teismas iš esmės klausia, ar Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa draudžia, kad nuteisus laisvės atėmimo bausme, po kurios atliekamas gydymas, šios nuostatos Turkijos piliečiui, esančiam I. Cetinkaya padėtyje, suteikiamos teisės būtų ribojamos, nes jis ilgą laiką nebuvo darbo rinkoje.

36 Teisingumo Teismas jau anksčiau nusprendė, kad teisės apsigyventi, išplaukiančios iš teisės įsidarbinti ir teisės realiai dirbti, kuria naudojasi Turkijos darbuotojo šeimos nariai, apribojimai yra dviejų rūšių. Viena vetus, Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio pirma dalimi valstybėms narėms suteikiama galimybė atskirais atvejais ir esant pateisinančiai priežasčiai nustatyti apribojimus, susijusius su turko migranto buvimu priimančiosios valstybės narės teritorijoje, kai jis savo asmeniniu elgesiu kelia realią bei rimtą grėsmę viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar visuomenės sveikatai. Kita vertus, šeimos narys, kuriam tinkamai buvo leista atvykti pas Turkijos darbuotoją į valstybę narę, tačiau kuris išvyksta iš priimančiosios valstybės teritorijos reikšmingam laikotarpiui ir be pateisinamų priežasčių, iš esmės praranda teisinį statusą, kurį jis buvo įgijęs pagal Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąją pastraipą (žr. minėto sprendimo *Ergat* 45, 46 ir 48 punktus).

37 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 40 punkte, jei byla, kurioje buvo priimtas pirmiau minėtas sprendimas *Ergat*, būtų susijusi su šeimos nario, atvykusio pas darbuotoją į priimančiąją valstybę, padėtimi, Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmosios pastraipos aiškinimas, kuris pateikiamas šiame sprendime, turi būti juo labiau taikomas tokioje situacijoje, kurioje, kaip ir pagrindinėje byloje, minėtas šeimos narys gimė ir visada gyveno priimančiojoje valstybėje narėje.

38 Iš to darytina išvada, kad pagal Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąją pastraipą šia nuostata Turkijos darbuotojo šeimos nariams, kurie tenkina minimalios gyvenimo trukmės sąlygą, suteikiamos teisės gali būti ribojamos tik pagal Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnį, t. y. dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos apsaugos sumetimų arba dėl tos aplinkybės, kad suinteresuotasis asmuo be pateisinamų priežasčių išvyko iš priimančiosios valstybės teritorijos reikšmingam laikotarpiui.

39 Todėl į antrą klausimą reikia atsakyti taip: Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa aiškintina taip, kad ji draudžia, jog po asmens nuteisimo laisvės atėmimo bausme, po kurios jis gydėsi nuo narkomanijos, šia nuostata Turkijos piliečiui, esančiam I. Cetinkaya padėtyje, suteikiamos teisės būtų ribojamos dėl to, kad jis ilgą laiką nebuvo darbo rinkoje.

Dėl trečiojo, ketvirtojo ir penktojo klausimų

40 Atsižvelgiant į antrą klausimą pateiktą atsakymą, nereikia atsakyti į trečią, ketvirtą ir penktą klausimus, kurie susiję su prielaida, pagal kurią Turkijos darbuotojo šeimos nario teisės, suteiktos jam remiantis Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmąja pastraipa, gali būti apribotos dėl kitų priežasčių nei numatytos Sprendimo

Nr. 1/80 14 straipsnyje arba dėl to, kad suinteresuotasis asmuo be pateisinamų priežasčių išvyksta iš priimančiosios valstybės teritorijos reikšmingam laikotarpiui.

Dėl šeštojo klausimo

41 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnis draudžia nacionaliniams teismams, vertinantiems sprendimo išsiųsti, priimto Turkijos piliečio atžvilgiu, teisėtumą, neatsižvelgti į faktines aplinkybes, atsiradusias po to, kai kompetentingos valdžios institucijos priėmė paskutinį sprendimą, kurioms esant negalima riboti atitinkamo asmens teisių minėtos nuostatos prasme?

42 Teisingumo Teismas, remdamasis, viena, Asociacijos susitarimo 12 straipsniu ir papildomo protokolo, kuris buvo pasirašytas 1970 m. lapkričio 23 d. Briuselyje ir sudarytas, aprobuotas bei patvirtintas Bendrijos vardu 1972 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2760/72 (OL L 293, p. 1), 36 straipsniu ir, antra, Sprendimo Nr. 1/80 straipsnio tikslais, padarė išvadą, kad EB sutarties 48 straipsnyje (po pakeitimo – EB 39 straipsnis), EB sutarties 49 straipsnyje (po pakeitimo – EB 40 straipsnis) ir EB sutarties 50 straipsnyje (po pakeitimo – EB 41 straipsnis) nustatyti principai turi būti, kiek tai įmanoma, taikomi Turkijos piliečių, turinčių pagal šį sprendimą suteiktas teises, atžvilgiu (žr. minėto sprendimo *Ayaz* 44 punktą).

43 Vadinasi, kalbant apie išimties dėl viešosios tvarkos, numatytos Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalyje, taikymo srities apibrėžimą, reikia remtis tos pačios išimties išaiškinimu, padarytu laisvo Bendrijos valstybių narių darbuotojų judėjimo srityje; juo labiau kad toks aiškinimas yra pateisinamas, nes minėtos nuostatos

formuluotė yra beveik tapati Sutarties 48 straipsnio 3 dalies formuluotei (2000 m. vasario 10 d. Sprendimas *Nazli*, C-340/97, Rink. p. I-957, 56 punktas).

44 Kiek tai susiję su 1964 m. vasario 25 d. Tarybos direktyvos 64/221/EEB dėl užsienio piliečių judėjimui ir gyvenimui skirtų specialių priemonių, pateisinamų viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar jos sveikatos apsaugos sumetimais, derinimo (OL 1964 56, p. 850) 3 straipsniu, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad siekiant nuspręsti, ar kitos valstybės narės pilietis gali būti išsiųstas remiantis išimtimi, pagrįsta viešąja tvarka, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos turi kiekvienu konkrečiu atveju nustatyti, ar priemonė arba aplinkybės, dėl kurių buvo nuteista, įrodo asmens asmeninį elgesį, kuriuo keliama reali grėsmė viešajai tvarkai. Nei Direktyvos 64/221 3 straipsnis, nei Teisingumo Teismo jurisprudencija nepateikia tikslesnių nuorodų dėl datos, į kurią reikia atsižvelgti, siekiant nustatyti grėsmės „realų" pobūdį (1994 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Orfanopoulos ir kt.*, C-482/01 ir C-493/01, Rink.p. I-5257, 77 punktas).

45 Minėtame sprendime *Orfanopoulos ir Oliveri* (82 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 64/221 3 straipsnis draudžia nacionalinę praktiką, pagal kurią nacionaliniai teismai, vertindami sprendimo išsiųsti, priimto kitos valstybės narės piliečio atžvilgiu, teisėtumą, neturi atsižvelgti į faktines aplinkybes, atsiradusias po to, kai kompetentingos valdžios institucijos priėmė paskutinį sprendimą, galinčias parodyti, kad reali grėsmė, kurią viešajai tvarkai kėlė atitinkamo asmens elgesys, išnyko arba reikšmingai sumažėjo.

46 Kaip jau buvo nurodyta šio sprendimo 42 ir 43 punktuose, Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalis nustato kompetentingos valdžios institucijoms veikimo ribas, analogiškas toms, kurios taikomos priemonei, skirtai valstybės narės

piliečiui, ir taip pat, kaip ir Direktyvos 64/221 3 straipsnis, ši nuostata nenurodo datos, į kurią reikia atsižvelgti siekiant nustatyti grėsmės realų pobūdį.

47 Taigi atsižvelgiant į principus, taikomus valstybės narės piliečių darbuotojų laisvo judėjimo srityje ir taikytinus Turkijos darbuotojų, kurie naudojasi Sprendimo Nr. 1/80 nustatytomis teisėmis, atžvilgiu, nacionaliniai teismai, vertindami sprendimo išsiųsti, priimto dėl Turkijos piliečio, teisėtumą, turi atsižvelgti į faktines aplinkybes, atsiradusias po to, kai kompetentingos valdžios institucijos priėmė paskutinį sprendimą, galinčias parodyti, kad reali grėsmė, kurią viešajai tvarkai kėlė atitinkamo asmens elgesys, išnyko arba reikšmingai sumažėjo.

48 Todėl į šeštą klausimą reikia atsakyti, kad Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnis draudžia nacionaliniams teismams, vertinantiems sprendimo išsiųsti, priimto Turkijos piliečio atžvilgiu, teisėtumą, neatsižvelgti į faktines aplinkybes, atsiradusias po to, kai kompetentingos valdžios institucijos priėmė paskutinį sprendimą, kurioms esant negalima riboti atitinkamo asmens teisių minėtos nuostatos prasme.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

49 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Kitų šalių, pateikusių Teisingumo Teismui savo pastabas, išlaidos nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nutaria:

1. **Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos steigimo susitarimu įsteigtos Asociacijos tarybos 1980 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros 7 straipsnio pirmoji pastraipa taikoma pilnamečiui, teisėtai dirbančio arba dirbusio priimančiojoje valstybėje narėje Turkijos darbuotojo vaikui, net jei šis vaikas gimė ir visada gyveno šioje valstybėje.**

2. **Sprendimo Nr. 1/80 7 straipsnio pirmoji pastraipa aiškintina taip, kad ji draudžia, jog nuteisus asmenį laisvės atėmimo bausme, po kurios jis gydėsi nuo narkomanijos, šia nuostata Turkijos piliečiui, esančiam I. Cetinkaya padėtyje, suteikiamos teisės būtų ribojamos dėl to, kad jis ilgą laiką nebuvo darbo rinkoje.**

3. **Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnis draudžia nacionaliniams teismams, vertinantiems sprendimo išsiųsti, priimto Turkijos piliečio atžvilgiu, teisėtumą, neatsižvelgti į faktines aplinkybes, atsiradusias po to, kai kompetentingos valdžios institucijos priėmė paskutinį sprendimą, kurioms esant negalima riboti atitinkamo asmens teisių minėtos nuostatos prasme.**

Parašai.